

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN: 2545-3998
DOI: 10.46763/palim

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ,
КНИЖЕВНИ И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC,
LITERARY AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 7, NO 14, STIP, 2022

ГОД. VII, БР. 14
ШТИП, 2022

VOL. VII, NO 14
STIP, 2022

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

Год. 7, Бр. 14
Штип, 2022

Vol. 7, No 14
Stip, 2022

PALMK, VOL 7, NO 14, STIP, 2022

DOI: <https://doi.org/10.46763/PALIM22714>

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип,

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Астрид Симоне Хлубик, Универзитет „Крал Михаил I“, Романија
Алина Андреа Драгоеску, Универзитет „Крал Михаил I“, Романија
Сунчана Туксар, Универзитет во Пула, Хрватска
Саша Војковиќ, Универзитет во Загреб, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Озтурк Емироглу, Универзитет во Варшава, Полска
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Република Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Ѓурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија
Шахинда Езат, Универзитет во Каиро, Египет

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip,

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, USA
Tole Belcev, Goce Delchev University, Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delchev University, Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moscow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Astrid Simone Hlubik, King Michael I University, Romania
Alina Andreea Dragoescu Urlica, King Michael I University, Romania
Sunčana Tuksar, University of Pula, Croatia
Saša Vojković, University of Zagreb, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Öztürk Emiroğlu, University of Warsaw, Poland
Elena Daradanova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Republic of Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercruyssen, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Würzburg, Germany
Chahinda Ezzat, Cairo University, Egypt

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Луси Караниколова-Чочоровска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Ранко Младеноски (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. фах 201
МК-2000 Штип

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип:

<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Lusi Karanikolova-Chochorovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Ranko Mladenoski (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST

EDITORIAL COUNCIL

Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip:

<http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

11 ПРЕДГОВОР

Луси Караниколова-Чочоровска, деканка на Филолошки факултет

FOREWORD

Lusi Karanikolova-Chochorovska, Dean of the Faculty of Philology

ЈАЗИК / LANGUAGE

15 **Alessandra Rea**

LA LINGUA COME STRUMENTO IDENTITARIO: L'INFLUENZA DELLE
SCELTE LINGUISTICHE SULLA TRASMISSIONE DEGLI STEREOTIPI DI
GENERE

Alessandra Rea

LANGUAGE AS AN IDENTITY TOOL: THE INFLUENCE OF LINGUISTIC
CHOICES ON THE TRANSMISSION OF GENDER STEREOTYPES

27 **Maria Fornari**

GUELFO CIVININI E LA LINGUA GIORNALISTICA ITALIANA: L'ESEMPIO
DI UN REPORTAGE DA BELGRADO DEL 1914

Maria Fornari

GUELFO CIVININI AND THE ITALIAN LANGUAGE OF NEWSPAPERS:
AN EXAMPLE OF A REPORTAGE FROM BELGRADE IN 1914

37 **Edita Fialová**

PRÄPOSITIONALE KOLLOKATIONEN DEUTSCH-TSCHECHISCH. EINE
VERGLEICHENDE KORPUSBASIERTE ANALYSE MIT FOKUS AUF
PRÄPOSITION-NOMEN-VERBINDUNGEN

Edita Fialová

PREPOSITIONAL COLLOCATIONS GERMAN-CZECH. A COMPARATIVE
CORPUS-BASED ANALYSIS WITH FOCUS ON PREPOSITION-NOUN
COLLOCATIONS

47 **Билјана Ивановска, Гзим Хафери**

СИНТАКСИЧКИТЕ ФУНКЦИИ НА ПРИДАВКИТЕ ВО ГЕРМАНСКИОТ
ЈАЗИК ВРЗ ПРИМЕРИ ОД ДНЕВНИОТ ПЕЧАТ

Biljana Ivanovska, Gëzim Xhaferri

THE SYNTACTIC FUNCTION OF ADJECTIVES IN GERMAN LANGUAGE
ON THE EXAMPLES OF DAILY PRESS

57 **Марија Леонтиќ**

СИНТАГМИ СО ГЛАГОЛСКА ИМЕНКА ВО ТУРСКИОТ ЈАЗИК И
НИВНОТО ПРЕДАВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Marija Leontik

WORD GROUPS WITH AN INFINITIVE IN TURKISH LANGUAGE AND
THEIR EQUIVALENCE IN MACEDONIAN LANGUAGE

- 65** **Надица Негриевска**
АНАЛИЗА НА ВРЕМЕНСКАТА ФУНКЦИЈА КАЈ ПРОСТИТЕ ПРЕДЛОЗИ
ВО ИТАЛИЈАНСКИОТ ЈАЗИК И НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО
МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК
Nadica Negrievska
ANALYSIS OF THE TIME FUNCTION IN THE SIMPLE PREPOSITIONS IN
THE ITALIAN LANGUAGE AND THEIR EQUIVALENTS IN MACEDONIAN
LANGUAGE
- 77** **Rabie Ruşid**
KUZEY MAKEDONYA'DA TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK
ÖĞRETİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR
Rabia Ruşid
PROBLEMS FACED IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE
IN NORTH MACEDONIA

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

- 87** **Milena Z. Škobo, Jovana M. Đukić**
MANIFESTATIONS OF 'NEW AGE' RELIGIONS IN GATED COMMUNITIES
OF J. G. BALLARD'S *COCAINE NIGHTS* AND *KINGDOM COME* – AN
ECOCRITICAL APPROACH
- 101** **Rossella Montibeler**
I SEGNALI NASCOSTI NEGLI INCIPIT DI "IL FU MATTIA PASCAL", "LA
COSCIENZA DI ZENO" E "IL LUPO DELLA STEPPA"
Rossella Montibeler
THE HIDDEN CLUES IN THE INTRODUCTIONS OF "THE LATE MATTIA
PASCAL", "ZENO'S CONSCIENCE" AND "STEPPENWOLF"
- 111** **Şerife Seher Erol Çalışkan**
ZONGULDAK EREĞLİ BÖLGESİNDE LAKAP VERME GELENEĞİ
Şerife Seher Erol Çalışkan
THE TRADITION OF NICKNAMING IN EREĞLİ COUNTRY OF
ZONGULDAK
- 125** **Özlem Altın**
ABDULLAH TUKAY'IN PATOLOJİK – MARAZİ AŞKLARI ÜZERİNE
BİRKAÇ SÖZ
Ozlem Altın
A FEW WORDS ON ABDULLAH TUKAY'S PATHOLOGICAL-MORBID
LOVES
- 129** **Zarko Milenic**
REMAINS FROM THE ALIENS IN THE NOVEL *ROADSIDE PICNIC* BY A.
AND B. STRUGATSKY

- 137 Трајче Стојанов**
ДОСТОЕВСКИ ФИЛОСОФ?
Trajche Stojanov
DOSTOEVSKY – A PHILOSOPHER?
- 149 Татјана Вукелич**
ВЛИЈАНИЕ ИВАНА СЕРГЕЕВИЧА ТУРГЕНЕВА НА ПРОЗУ ИОСИПА КОЗАРЦА
Tatjana Vukelić
THE INFLUENCE OF IVAN SERGEYEVICH TURGENEV ON THE NARRATIVE OF JOSIP KOZARAC
- 161 Рефиде Шаини**
ДЕЛАТА ОД ТУРСКИ ПОЕТИ ОБЈАВЕНИ ВО МАКЕДОНСКОТО ДЕТСКО СПИСАНИЕ НА ТУРСКИ ЈАЗИК „БАХЧЕ“
Refide Shaini
THE WORKS OF TURKISH POETS PUBLISHED IN MACEDONIA TURKISH CHILDREN’S MAGAZINE BAHCE
- 171 Сунчица Трифуновска Јаниќ**
ПРЕВОДИТЕ НА БИБЛИСКИТЕ ТЕКСТОВИ НА МАКЕДОНСКИ НАРОДЕН ГОВОР ВО XIX ВЕК
Sunchica Trifunovska Janikj
TRANSLATIONS OF THE BIBLE TEXTS OF MACEDONIAN FOLK SPEECH IN THE XIX CENTURY

КУЛТУРА / CULTURE

- 181 Петар Намичев, Екатерина Намичева-Тодоровска**
БРЕНДИРАЊЕ НА ГРАДОВИТЕ – УЛОГАТА НА СКОПСКИТЕ ПАЛАТИ ВО КУЛТУРНОТО БРЕНДИРАЊЕ НА ГРАДОТ ОД ПОЧЕТОКОТ НА XX ВЕК
Petar Namichev, Ekaterina Namicheva-Todorovska
THE BRANDING OF CITIES – THE ROLE OF SKOPJE PALACES IN THE CULTURAL BRANDING OF THE CITY FROM THE BEGINNING OF THE 20TH CENTURY
- 191 Ана Јовковска**
ПОТРЕБАТА ОД ФЕМИНИСТИЧКА ПЕРСПЕКТИВА КОН РОДОВАТА АСИМЕТРИЈА ВО ДОМИНАНТНАТА КУЛТУРНА МАТРИЦА И МАШКИОТ КАНОН ВО УМЕТНОСТА
Ana Jovkovska
THE NEED OF A FEMINIST PERSPECTIVE ON GENDER ASYMMETRY IN THE DOMINANT CULTURAL PATTERN AND THE MEN’S CANON IN ART

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

- 203 Виолета Јанушева, Наташа Зулумовска**
УПОТРЕБАТА НА ФРАЗЕОЛОШКИТЕ ИЗРАЗИ ВО НАСТАВАТА
Violeta Janusheva, Natasha Zulumovska
THE USAGE OF THE PHRASEOLOGICAL EXPRESSIONS IN TEACHING
- 213 Andi Xhaferi**
PHARMACY STUDENTS' ATTITUDES AND EXPERIENCES IN ONLINE
LEARNING DURING GLOBAL PANDEMIC
- 223 Irena Kitanova, Ana Koceva**
DYSLEXIA & LANGUAGE TEACHING
- 231 Jovana Karanikikj Josimovska, Vesna Koceva**
IL TESTO LETTERARIO E LA LETTERATURA NEI MANUALI PER
L'APPRENDIMENTO DELL'ITALIANO LS: ESPERIENZA NEL CONTESTO
UNIVERSITARIO MACEDONE
Jovana Karanikikj Josimovska, Vesna Koceva
THE LITERARY TEXTS IN THE TEXTBOOKS FOR LEARNING ITALIAN
AS FOREIGN LANGUAGE: EXPERIENCE IN THE MACEDONIAN
UNIVERSITY CONTEXT
- 243 Ümit Süleymani**
MAKEDONYA TÜRK YAZARLARININ 8. ve 9. SINIF TÜRKÇE DERS
KİTAPLARINDA BULUNAN HİKÂYELERİNİN KARAKTER EĞİTİMİ
BAKIMINDAN ANALİZİ
Umit Suleyman
THE ANALYSIS OF CHARACTER EDUCATION IN THE STORIES OF
TURKISH AUTHORS IN 8TH AND 9TH CLASS TURKISH COURSE BOOKS
IN MACEDONIA

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

- 257 Иван Антоновски**
ПИОНЕРСКИ И РЕВОЛУЦИОНЕРЕН ЧЕКОР ВО МАКЕДОНСКОТО
УЧЕБНИКАРСТВО
Ivan Antonovski
A PIONEER AND REVOLUTIONARY STEP IN MACEDONIAN TEXTBOOK
WRITING

ДОДАТОК / APPENDIX

- 268** ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО
СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“
- 270** CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

UDC 821.163.3.09:304.4"19"(049.3)

UDC 821.163.3"19"(091)(049.3)

UDC 821.163.3-82(049.3)

DOI: <https://doi.org/10.46763/PALIM22714257a>

Стручен труд
Theoretical paper

ПИОНЕРСКИ И РЕВОЛУЦИОНЕРЕН ЧЕКОР ВО МАКЕДОНСКОТО УЧЕБНИКАРСТВО

Иван Антоновски

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје

i.antonovski@gmail.com

Апстракт: Овој труд претставува осврт кон второто, дополнето и изменето издание на првиот учебник по македонска литература и култура за странци, „Везилка“ од проф. д-р Весна Мојсова-Чепишевска. Со исклучок на учебникот на Георги Сталев за македонската литература во XIX век, ова е единствениот академски учебник по македонска литература не само за странските македонисти туку и за македонските студенти по филологија. Во трудот одделно се коментираат и анализираат поглавјата на второто издание на учебникот, објавено во 2022 година и читанката „Везилке, кажи како да се роди проста и строга македонска песна“. Во заклучните согледби на овој осврт, меѓу другото, се истакнува дека второто, дополнето и изменето издание на „Везилка“ е учебник напишан според меѓународните стандарди за ваков тип публикации, но дека едновременно овој учебник во нашиот национален контекст и воспоставува стандарди за учебникарство, особено кога станува збор за претставување на македонската литература и култура пред странски реципиенти.

Клучни зборови: „Везилка“, Весна Мојсова-Чепишевска, македонска литература, македонска култура, учебник, странска македонистика.

Уводни напомени

Со објавувањето на првиот учебник по македонска литература и култура за странци, „Везилка“ од проф. д-р Весна Мојсова-Чепишевска, во 2019 година се случи пионерски и револуционерен чекор во македонското учебникарство, бидејќи со исклучок на учебникот на Георги Сталев за македонската литература во XIX век, дотогаш воопшто не постоеше академски учебник по македонска литература не само за странските македонисти туку и за македонските студенти по филологија. Потпирајќи се, пред сè, на своето долгогодишно научноистражувачко и професорско искуство посветено првенствено на современата македонска литература и на литературата за деца, но и на долгогодишното искуство како лектор на школите на Меѓународниот семинар за македонски јазик, литература и култура при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (прв лектор

по македонска литература од воведувањето на лекторската настава по литература на летните школи на МСМЈЛК при УКИМ), Мојсова-Чепишевска успеа да напише учебник којшто не само што ги претставува македонските литературни и културни достоинства и вредности пред странските македонисти и слависти, туку може да се применува и воопшто во наставата по македонска литература. Поконкретно, како што беше оценето уште при неговата првообјава, учебникот „Везилка“, „иако е наменет за странски корисници, може да биде и потенцијален учебник за македонските студенти и за младите филолошки и културолошки истражувачи“ (Шешкен, 2019, стр. 154), односно едновременно да се користи на школите на МСМЈЛК при УКИМ, во наставата на странските универзитети на кои се изучува македонистика и во македонското високо образование (Субиото, 2019, стр. 156).

Ваквата оценка се темели не само на фактот што станува збор воопшто за единствен учебник што се однесува (и) на современата македонска литература, туку пред сè на неговата темелитост и сеопфатеност, како и на неговата конципираност со која разбирливо, ама едновременно аргументирано и теориски одмерено, со валоризација се претставени комплексните процеси на развојот на македонската литература. Но, и заради тоа што таквите процеси се претставени и контекстуално со историските процеси на македонската нација и држава, при што покрај литературатурниот развој, со методичка вештост и разбирливо за посветениците на културата и надвор од македонскиот културен простор, претставен е и развојот на другите културни активности – филмот, театарот, музиката и ликовната уметност. Притоа, остварувањата во рамките на овие области не само што се претставени и валоризирани како одделни сфери на културата, туку се вреднувани и контекстуализирани и преку сеопштиот национален културен контекст, со што во учебникот на не голем број страници (што е исклучително тешко остварливо) е претставена не само литературната, туку и воопшто големата слика за македонската културна стварност во XX и на почетокот на XXI век. Впрочем, литературниот развој не може и не треба да се анализира, коментира и вреднува изолирано од сеопштиот културен, а кога се работи за национална литература и националниот историски контекст. Само со таквиот (методолошки) пристап, кој ја согледува литературата во рамките на големата слика (и) на културата може да се има објективна критичка и валоризирачка рецепција за неа, а тоа се потврдува и со „Везилка“ како конкретен, не само учебничарски и методички туку и научноистражувачки резултат.

Во исто време, треба да имаме предвид и дека од објавувањето на „Историјата на македонската книжевност: XX век“ на Миодраг Друговац до првообјавата на учебникот „Везилка“ од Мојсова-Чепишевска беа изминати речиси три децении, а дека потфатот на Георги Сталев за македонска литературна историја објавен во меѓувреме се однесува само на првата половина на XX век. Овој податок е важен затоа што, иако е учебник, „Везилка“ претставува и историја на македонската современа литература (но и култура) или во најмала рака нејзин детален критички преглед, со

кој едновремено се превреднуваат и се надградуваат претходните оценки и стојалишта на нашата литературна историја, но и се опфаќа период на нашиот литературен развој кој претходно и воопшто не бил предмет на опсервација со литеатурноисториска диоптрија. Фактот што учебникот има не голем број страници соодветно на неговата првенствена намена, ни малку не ја одзема можноста тој да биде вреднуван и како (мала) литературна историја, туку само упатува кон констатација за комплексноста и тежината на потфатот на Мојсова-Чепишевска „просто и строго“ да се издвојат конкретни настани, п(р)ојави, автори и дела преку кои ќе се претстави во целост македонската литературна вертикала. Затоа што за да се оствари тоа, токму не големиот обем на изданието подразбира неопходност од сериозна и ерудитска упатеност на авторот на учебникот колку во литературните траектории, толку и во културата, националниот историски контекст и едновремено воопшто во она што е литературно и културно остварување надвор од националниот хронотоп, а без кое не може да се има објективна претстава за вредноста на остварувањата кои се предмет на опсервација во учебникот. Ама и изграден критички суд втемелен на исчитување на севкупното македонско литературно искуство без кој „простиот и строг“ пристап не би бил остварлив не само во првиот дел, туку и во вториот дел од учебникот – во читанката „Везилка, кажи како да се роди проста и строга македонска песна“ во кој е поместен избор од македонското поетско, прозно и драмско творештво.

Дополнителен, а и исто толку важен предизвик при подготовката на ваквиот учебник, заради неговата првенствена намена – за странци, е и методичкиот пристап во приказот на таа литературна историја, вклучително и самата структура на текстот на учебникот, за да биде разбирлив за секој странски посветеник на македонистиката. Мојсова-Чепишевска дотолку успеала во совладувањето на предизвикот, што „Везилка“ може да претставува основно и наставно и културолошко помагало за секој посветеник на македонската литература и култура, независно од неговите предзнаења – учебникот подеднакво успешно комуницира и со оние кои имаат напредни познавања и големи искуства со македонската литература и култура (вклучително и како истражувачи, универзитетски професори и литературни преведувачи) и со оние кои имаат скромни или, пак, немаат познавања од македонската литературна историја. Во него е овозможено секој да го најде својот истражувачки или исчитувачки натамошен предизвик што воопшто не е едноставно остварливо кога станува збор за учебник. Исто колку што не е едноставно, особено кога станува збор за неродени говорители на еден јазик, во учебникот постојано да се задржува нивното внимание и интерес, но Мојсова-Чепишевска успева и во тоа, со интересни податоци од биографиите на значајни македонски автори, детали и факти за одредени настани и остварувања важни за македонската култура (вклучително и театар, филм итн.), дотолку што учебникот постојано го задржува вниманието и интересот и на веќе упатениот македонски филолог.

Оттука, имајќи го предвид ваквото значење на учебникот „Везилка“ не само за македонското учебникарство туку и за македонската литература и

култура воопшто, по објавувањето на неговото второ, дополнето и изменето издание во текот на 2022 година, потребно е и одново да се анализира и прикаже она што е содржано во него, особено одделно акцентирајќи го она што е дополнето и изменето и со кое ова издание добива дополнителна вредност.

Поглавјата на „Везилка“

Во првото поглавје на второто, дополнето и изменето издание на „Везилка“, покрај тоа што е овозможен преглед, односно резиме на развојот на современата македонска литература, контекстуализиран и со општествено-политичките состојби и специфики, вклучително и клучните остварувања за кодификација на македонскиот стандарден јазик, Мојсова-Чепишевска фрла нова светлина на вреднување и поимање на важноста на остварувањата во македонската уметност воопшто, кон крајот на XIX и почетокот на XX век, осврнувајќи се и кон тенденциите на последните зографи и на еден од првите професионално школувани македонски композитори – Атанас Бадев. Со ова, во ова дополнето и изменето издание на учебникот се овозможува и уште појасна претстава за македонскиот културен хронотоп, особено во XX век и за сето она што го обусловувало и дефинирало македонскиот литературен и културен развој.

Во потпоглавје, осврнувајќи се на одделните периоди на литературниот развој, поделени по децении – од педесеттите години наваму, се посочуваат објавите на важни / пресвртни / магистрални литературни дела, клучните автори, стилските формации, литературните програми и струења, арс-поетиките кои го дефинираат македонскиот литературен простор, како и остварувањата на македонската литературна наука. Но, она што е особено важно во ова издание е што за разлика од првото, опфаќа и детален приказ на македонската литературна стварност во првите две децении од XXI век. Со ова, и за искусните и за новите генерации странски македонисти и слависти се овозможува насока за подетален увид во актуелната литературна продукција кај нас, претстава за поетичките тенденции и факторите што ја дефинираат литературната сцена, што е исклучително податливо и за нови компаративни истражувања во контекст со нивните национални литератури или воопшто во еден поширок литературен и културен контекст. Ама и не само тоа – впрочем, ова е и единствената објава во која засега има детализиран, а едновремено резимиран осврт на сето она што ја сочинува македонската литературна стварност во изминатите две децении, опфаќајќи ги сите жанрови и воопшто сето она што што е сегмент на литературниот живот во Македонија во досегашниот тек на XXI век, со што е и појдовна основа за некои натамошни книжевни истории кои актуелните п(р)ојави во книжевниот простор ќе ги анализираат и вреднуваат од временска дистанца.

Во второто, третото и четвртото поглавје, Мојсова-Чепишевска, развојот на современата македонска литература го претставува подетално, осврнувајќи се преку одделните жанрови. Па така, во второто поглавје, воведниот дел е посветен на поезијата на Кочо Рацин, при што прикажани

се и експресионистичките елементи во неговите рани дела (напишани на српскохрватски) и во стихозбирката „Бели мугри“. Се чини нема потреба од нагласување дека токму Мојсова-Чепишевска како докажан рационалог е исклучителен познавач на оваа проблематика, ама преку „Везилка“ успева сето она што е есенцијално за рецепцијата на Рациновата поезија да го приопшти едновремено и пред странската и пред домашната македонистика, во резимирана форма која претставува поттик за натамошни анализи и паралели и од странските славистички средини. Но, одделно значаен е вториот дел од ова поглавје во кој се прикажува типологијата на македонската современа поезија: метафоричката, метонимиската, звучната, логичната и интертекстуалната песна. Впрочем, токму оваа типологија, колку за домашните, толку и за странските македонисти и слависти овозможува не само анализа на досегашното македонско поетско искуство туку соодветно следење и на актуелните поетски тенденции во македонскиот литературен простор. И клучно овозможува и поттикнува компаративни анализи и проучувања, кои заземаат значајно место во научниот опус на странските македонисти и слависти, со што современата македонска поезија се вреднува и во контекст со светското поетско искуство, вклучително и со компаративен прочит во релација со поезијата на други национални литератури.

Третото поглавје е посветено на македонската драма. Во него не само што јасно и со издвојување на најзначајното за историјата на македонскиот текстуален театар се претставени и основоположниците на современата македонска драма, туку е претставен и севкупниот развој на македонската драма и театар, вклучително и во периодот на постмодернизмот. Всушност, во досегашните остварувања на македонската литературна наука, нема друго издание во кое едновремено толку сеопфатно, а резимирано, и со акцентирање на сето она што е стожерно заклучно со последната официјална стилска формација во македонскиот литературен простор е претставена македонската драма, од книжевна, но и културолошка перспектива.

Четвртото поглавје е посветено на македонскиот расказ (фантастичен расказ, фолклорна фантастика, постмодернистички расказ) и на македонскиот роман, при што не завршува само со постмодернизмот, туку со осврти за посочените прозни дела и податоци и оцени за најновата прозна продукција во Македонија, кои за странските посветеници на македонската литература се исклучително корисни од различни причини – како поттик за нови истражувања, за нови книжевни преводи или едноставно нови читателски искуства за спознавање на македонската современа литература. Покрај овој учебник, во македонската литературна наука, засега нема друг толку детален, а резимиран преглед кој вреднувачки ги опфаќа и најновите прозни остварувања, а започнува со првите позначајни прозни остварувања во слободна Македонија.

Но, одделно треба да се акцентира и дека преку овие три посочени поглавја кои се однесуваат на одделните жанрови, учебникот „Везилка“ всушност е вреднување и на клучните согледби на македонската литературна наука, презентирајќи ги пред странските македонисти и слависти, како преку

цитирани критички согледби, така и преку конкретни типологии итн. кои се применети во анализата и претставувањето на македонските литературни остварувања на современ план.

Во петтото поглавје, Мојсова-Чепишевска пишува за македонскиот филм – од почетоците со кинематографската и фотографската дејност на браќата Манаки до најновите остварувања. Особено значајно е што во ова поглавје, учебникот содржи и преглед на филмски адаптации на македонскиот роман и на играните филмски серии за деца работени како адаптации на книги за деца, со што во учебникот и експлицитно литературната уметност се поврзува со филмската, што од културолошка перспектива е значајно за странските македонисти и слависти поцеловито да ја спознаат современата македонска култура. Кај дел од нив поттикнува и истражувања и анализи, додека кај оние кои се и универзитетски професори е во функција и на идеи за осовременување на наставните содржини. Едновремено, овој сегмент од поглавјето е значаен и за домашната македонистика, зашто овозможува преглед кој може да е основа за натамошно сеопфатно, културолошко и мултидисциплинарно истражување, имајќи го предвид интересот за истражувања на релацијата книга – филм кои особено во изминатите три децении се сè поприсутни и во книжевните, и во културолошките проучувања.

Одделна вредност на ова поглавје даваат приказите на повеќе култни македонски филмови, од продукцијата во XXI век, но и одделното потпоглавје за филмовите на Милчо Манчевски. Во споредба со првото издание на учебникот, во ова, второ издание, Мојсова-Чепишевска има остварено повеќе дополнувања, како активен проследувач на филмската продукција. Ова е единствениот извор од кој резимирано, а толку детално, странските македонисти и слависти можат да дознаат за актуелната македонска филмска продукција, но едновремено и единствената македонска печатена публикација во која на едно место има вакви прикази воопшто. Приказите се кратки, опфаќајќи ги сите релевантни информации за секој од филмовите, вклучително и со кусо критичко осврнување, но сосема доволни да се поттик за филмовите да бидат изгледани и да се истражува со потрага по други материјали – филмски критики итн. во врска со конкретните филмски остварувања. Всушност, со дадените прикази, Мојсова-Чепишевска ни предочува и информации за некои од филмовите кои се важни, а не ни биле во фокусот и на оние од македонскиот културен простор кои веќе сме ги гледале конкретните филмски истражувања.

Шестото поглавје од второто издание на учебникот „Везилка“ е особено значајно затоа што во него се дава згусната и прегледна историја на македонската литература за деца, „што е вистинска реткост за ваков вид учебници“ (Субиото, 2019, стр. 156), воопшто, а не само во македонската академска средина. Всушност, ова е и единствената монографска публикација во нашата средина во која едновремено со современата македонска литература се третира и литературата за деца, што укажува дека како одличен познавач и на литературата за деца, во овој учебник Мојсова-Чепишевска го одразува и личното повеќекратно укажување за нејзината важност за

националната литература и култура. Важно е што во второто издание, Мојсова-Чепишевска не запира само со она што е веќе училишна лектура и култна книга за деца кај нас, туку се осврнува и на најновите тенденции во македонската литература (но и култура) за деца, коментирајќи го и новиот бран поетики, наслови, издавачки проекти и фестивали за литература за деца што се случува последниве години во нашиот културен простор. Впрочем, искуството со првото издание на „Везилка“ покажа зголемен интерес за македонската литература за деца и во странските универзитетски центри (видлив и преку наставните програми, но и преку проекти за литературен превод), што може да се очекува да биде и засилено со дополнението од второто издание, кое странските македонисти и слависти вешто ги упатува и кон најновата продукција, вклучително и кон новите ликови-брендови во нашата литература за деца, како отскочна штица за нивниот пробив и во светот на децата во другите културни средини. Но, ако подетално ги разгледаме монографските публикации во нашата академска средина ќе забележиме дека овој учебник се издвојува и по тоа што веќе ги опфаќа токму тие нови тенденции и поетики од последниве неколку години, што е и надоврзување на она што Мојсова-Чепишевска го започна со книгата „Клуч во клучалката на детството“ објавена во 2019 година – истата година кога и првото издание на „Везилка“.

Во второто издание на учебникот „Везилка“, целосно ново е седмото поглавје посветено на необичната обичност на великиот Конески – поглавје во кое за простата и строга македонска песна се говори како за патувачки проблем и се претставува клучната теза за Конески како нулта точка на македонската култура. Оваа теза на Мојсова-Чепишевска, која е во дослух со теориските согледби на Дубравка Ораиќ-Толиќ е и појдовна точка на натамошното вреднување и анализирање на творештвото на Конески, во релација и со другите уметности, следејќи го нејзиниот пример на синтеза меѓу неговата поезија и музиката. Но, токму оваа теза /согледба и овој пристап кон творештвото на Конески се особено важни и за перцепциите на странската македонистика, имајќи ја предвид синонимната врска меѓу Конески и македонската литература, култура и наука. Пред странските македонисти и слависти, ова поглавје од учебникот и суптилно укажува дека во другите современи културни средини нема личност од форматот на Конески со свој толку волуменозен придонес за современиот културен мозаик, мотивирајќи на натамошен интерес за опусот на Конески и од страна на новите генерации македонисти и слависти кои допрва може да се очекува да го остварат својот влог и во науката.

Сите седум поглавја/лекции, покрај тоа што во учебникот се преплетени во логична целина во која се дополнуваат и надоврзуваат, може да се читаат и рецептираат и одделно, бидејќи претставуваат и завршени единици, што дава дополнителна вредност на „Везилка“. Ова се должи и на стилот со кој е напишан учебникот, и на обмислениот концепт и структура, при што секое поглавје/лекција се отвора и со соодветен цитат (песна, расказ, фрагмент од драма, приказна, роман...). И за второто издание на „Везилка“ важи

констатацијата дека „теоретскиот поход, одбран од авторката, кој од една страна е потчинет на компаративизмот и на плурализмот, а од друга страна, на индивидуализмот, успешно одговара на суштината на македонската култура и го олеснува нејзиното разбирање од страна на странската публика“ (Седефчева, 2019, стр. 156). Ама не помалку и нејзината суштинска рецепција од македонската публика!

Не може, а да не се нагласи дека додадена вредност на учебникот „Везилка“ дава и обемната библиографија затоа што таа, особено за странската македонистика, е клучен изворник за натамошни проучувања на македонската литература – изворник на референци чијшто број во второто издание е и значајно зголемен.

За читанката „Везилке, кажи како да се роди проста и строга македонска песна“

Мора да се подвлече и дека одделно значајно е што учебникот не завршува со библиографијата, туку ја содржи и читанката „Везилке, кажи како да се роди проста и строга македонска песна“, со лирски и (фрагменти од) прозни и драмски дела. Преку читанката, секој интересент може поилустративно да го согледа она за што Мојсова-Чепишевска пишува во првиот дел од учебникот. Ама и повеќе од тоа затоа што авторката има направено избор на текстови кои едновремено ги претставуваат и македонските литературни достоинства, и даваат детален увид во различните поетики присутни во македонскиот литературен простор – поконкретно, таа не настојува на антологиски избор, туку на избор кој ќе биде функционален на целта на учебникот, странскиот славист и македонист суштински да ги спознае особеностите на македонската литература и култура. Ако читанката се анализира и на тематско-мотивски план се забележува дека таа може да се подели и на повеќе помали целини-лекции, при што преку литературниот текст, странскиот славист и македонист може да се запознае и со значајни сегменти на македонската култура и историја. Уште по објавувањето на првото издание на учебникот беше евидентно дека „одбраните текстови во хрестоматијата служат не само за да ја запознаат публиката со конкретни творби и автори туку и со особеностите на психологијата на македонскиот народ, традициите, обичаите, конкретните реалии итн. Делата вклучени во неа даваат широк фон од литературни, лингвистичко-културолошки, етнолошки, фолклорни, географски и слични знаења коишто се многу важни за адекватно воспримање, толкување и интерпретирање на уметничката слика во Македонија“ (Седефчева, 2019, стр. 157). Во второто издание, во оваа насока, читанката е и дополнета со нови текстови, опфаќајќи и примери од најновите поетики во македонскиот литературен простор, ама и низа други текстови преку кои странските македонисти можат да водат дијалог и со македонската култура. Всушност, оваа читанка не е влог само во рецепцијата на македонската литература и култура од страна на странските македонисти и слависти, туку и влог за нивното усовршување на македонскиот јазик, оти не е откровение дека токму литературата е конкретно остварување на јазикот, а Мојсова-Чепишевска знаејќи го тоа има избрано текстови кои значајно и го

збогатуваат македонскиот речник на странските посветеници. И завршно, но подеднакво важно, токму оваа читанка, како ризница на македонски поетика и писма е појдовна точка на предизвикот за нови литературни преводи, преку кои странските културни средини не ја запознаваат подобро само македонската литература и култура, туку и воопшто Македонија.¹

Заклучок

Резимирано, второто дополнето и изменето издание на „Везилка“ од Весна Мојсова-Чепишевска е учебник по македонска литература и култура напишан според меѓународните стандарди за ваков тип публикации, но и со стил кој странските македонисти и слависти ги приврзува кон македонската реч, зашто во него сè методички е обмислено – од насловите кои се цитати од македонски литературни дела (и еден наслов кој алудира на филмски остварувања) па до поледната реченица од секое поглавје, која упатува и мотивира да се продолжи со читањето македонски литературни остварувања и да се спознаваат македонските културни вредности. Но, едновременно, овој учебник, во нашиот национален контекст и воспоставува стандарди за учебникарство, особено кога станува збор за претставување на македонската литература и култура пред странски реципиенти и покажува дека за да се оствари ваков потфат неопходно е зад авторството на изданието да стои личност која е и книжевен историчар, и книжевен критичар, и културолог, но и одличен познавач на книжевата теорија. Оттука, предизвикот за некои следни генерации книжевни проучувачи да се напише нов учебник по македонска литература и култура за странци по одреден период ќе биде исклучително голем – оти со „Везилка“ на Весна Мојсова-Чепишевска се поставени исклучително високи стандарди под кои не треба да биде ниту едно натамошно учебникарско остварување кое се однесува на македонската литература и култура.

При објавувањето на првото издание на „Везилка“, во една од рецензиите беше посочено дека: „Овој учебник е сериозно свидетелство за неговата авторка проф. д-р Весна Мојсова-Чепишевска. Таа, познавајќи ги способностите за воспримање на странските студенти, со прецизност и со професионална вештина, на нешто помалку од 150 страници синтетизира огромен корпус од критичката и од уметничката литература и успева да ги опфати сите вредносни пројави на македонската култура“ (Седефчева, 2019, стр. 157). По објавувањето на ова второ издание на учебникот, мораме да кажеме дека тој, со неговите 187 страници е свидетелство и образ на македонската литература и култура.

¹ Значајно е што учебникот „Везилка“ веќе е достапен и како аудиокнига, подготвен во рамките на соработката меѓу МСМЈЛК при УКИМ и Групата за говорни технологии при Факултетот за електротехника и информациски технологии при УКИМ, „Говор@ФЕИТ“ под раководство на проф. д-р Бранко Гератов, како резултат на која во форма на аудиокниги ќе бидат објавени и другите учебници за странци кои ги објави МСМЈЛК при УКИМ. Со ова, странските слависти и македонисти покрај тоа што ја читаат, можат и да ја слушнат македонската реч од македонското лепословие (прочитано од радискиот спикер Сузана Тодоровска), што е особено важно и за уовршувањето на спецификите на македонскиот јазик.

Библиографија

- [1] Друговац, Миодраг (1990). *Историја на македонската книжевност: XX век*. Скопје: Мисла.
- [2] Мојсова-Чепишевска, Весна (2019). *Везилка: современа македонска литература и култура*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје.
- [3] Мојова-Чепишевска, Весна (2022). *Везилка: македонска литература и култура – второ издание (дополнето и изменето)*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.
- [4] Седефчева, Валентина (2019). „Рецензија на учебникот *Везилка – современа македонска литература и култура* на авторката Весна Мојсова-Чепишевска. *Везилка: современа македонска литература и култура*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, 157-158.
- [5] Субиото, Намита (2019). „Рецензија на учебникот *Везилка (современа македонска литература и култура)* од Весна Мојсова-Чепишевска. *Везилка: современа македонска литература и култура*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, 155-156.
- [6] Шешкен, Ала (2019). „Учебник пишуван со страст“, *Везилка: современа македонска литература и култура*. Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје, 153-154.

Ivan Antonovski

Ss. Cyril and Methodius University, Skopje

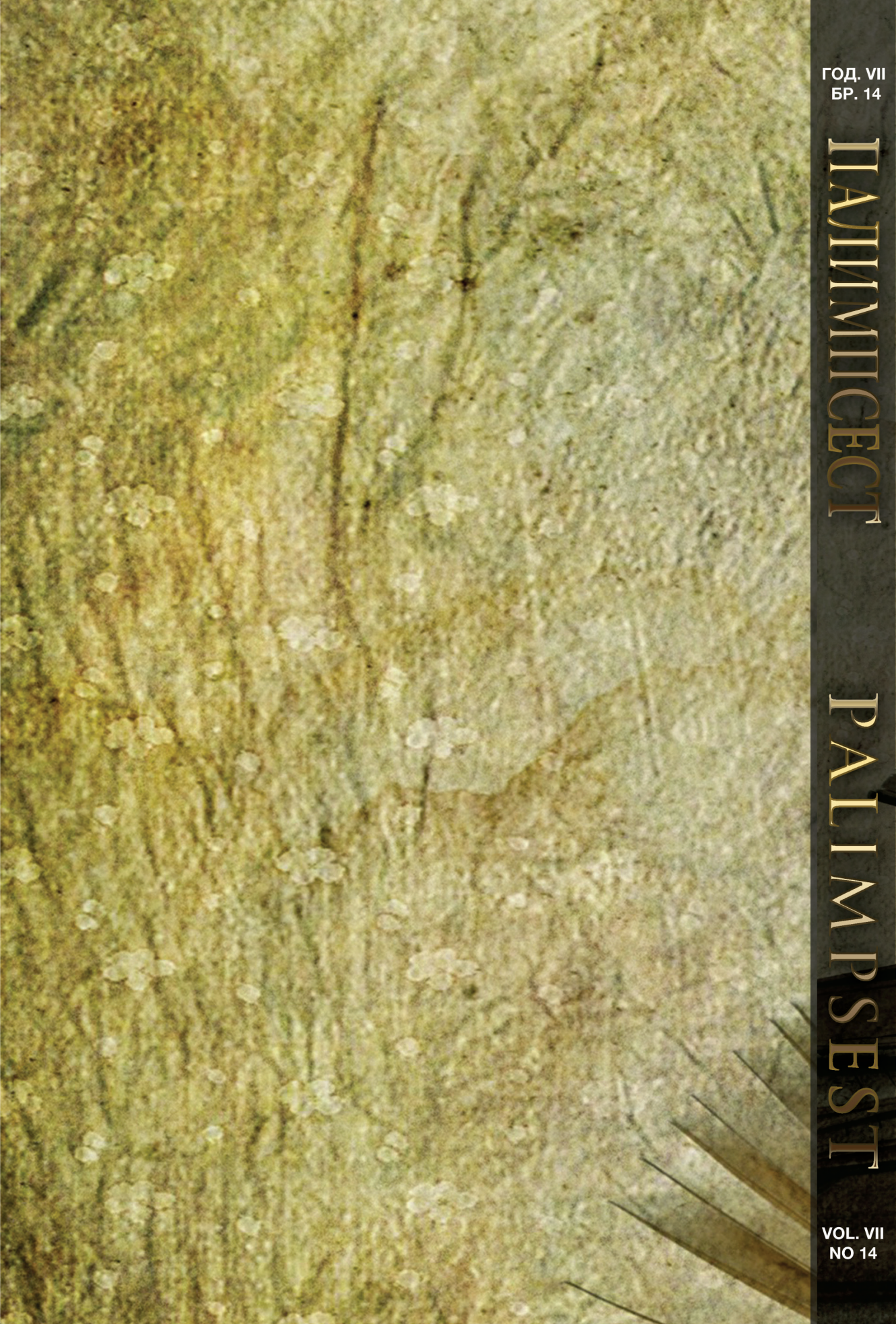
A Pioneer and Revolutionary Step in Macedonian Textbook Writing

Abstract: This paper is an overview of the second, supplemented and modified edition of the first textbook of Macedonian literature and culture for foreigners “Vezilka”² by Vesna Mojsova Chepishavska, PhD. With exception of Georgi Stalev’s textbook for Macedonian literature in XIX century, this is the only academic textbook for Macedonian literature not only for foreign scholars, but also for Macedonian students of philology. The paper separately comments and analyzes chapters of the second edition of the textbook, published in 2022 and the reading book “Vezilke, Say How to Give Birth to a Simple and Strict Macedonian Poem”. In the concluding observation of this review, among other things, it is pointed that the second, supplemented and modified edition of “Vezilka” is a textbook written according the international standards of this type of publication, but that at the same time, this textbook, in our national context, establishes standards for textbook writing, especially when it comes to presenting Macedonian literature and culture to foreign recipients.

Keywords: “Vezilka”; Vesna Mojsova Chepishavska; Macedonian literature; Macedonian culture; textbook; foreign scholars.

---

² “Embroidery” – title of Blazhe Koneski’s poem and poetry book.

ГОД. VII
БР. 14

ПАЛИМПСЕСТ

PALIMPSEST

VOL. VII
NO 14